



WOJEWODA
ZACHODNIOPOMORSKI

Szczecin, 3 października 2024 r.

Znak: WZPS-3.431.1.10.2024.AK

**Pani
Iwona Tabor
Dyrektor
Ośrodka Pomocy Społecznej
w Lipianach**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 22 pkt 8 i art. 127 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2024 r., poz. 1283) oraz rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2020 r. w sprawie nadzoru i kontroli w pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r., poz. 2285) zespół inspektorów Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Zachodniopomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Szczecinie przeprowadził w dniach 30 stycznia – 2 lutego 2023 r. kontrolę kompleksową w Ośrodku Pomocy Społecznej w Lipianach.

Kontrolą objęto zagadnienia dotyczące sposobu realizacji zadań określonych w ustawie o pomocy społecznej, w okresie od 1 stycznia 2022 r. do dnia kontroli.

W związku z kontrolą, której wyniki zawarte zostały w protokole kontroli z dnia 9 września 2024 r., który został podpisany przez Panią bez zastrzeżeń dnia 12 września 2024 r., przedstawiam Pani wystąpienie pokontrolne.

Działalność kontrolowanej jednostki oceniono pozytywnie z nieprawidłowościami¹.

Ustalono, że w okresie poddanym kontroli Dyrektor Ośrodka Pomocy Społecznej w Lipianach oraz pracownicy socjalni posiadali wymagane przepisami ustawy o pomocy społecznej kwalifikacje. Stan zatrudnienia pracowników socjalnych Ośrodka był zgodny z art. 110 ust. 11 i 12 ustawy o pomocy społecznej.

W kontrolowanym okresie obowiązywała Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Lipiany na lata 2018-2022 przyjęta Uchwałą Nr XXXV/251/2018 Rady Miejskiej w Lipianach z dnia 27 lutego 2018 r. Po zakończeniu kontroli dostarczono kontrolerom Uchwałą Nr LII/424/2023 Rady Miejskiej w Lipianach z dnia 28 marca 2023 r. w sprawie przejścia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Lipiany na lata 2023-2030. W kontrolowanym okresie Gmina Lipiany przygotowała wskazaną w art. 16a ust. 1 ustawy o pomocy społecznej Ocenę Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 r. oraz za 2022 r. Dokumenty zostały przedłożone Radzie Miejskiej w Lipianach w ustawowych terminach.

W kontrolowanym okresie zostało opracowane sprawozdanie z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w Lipianach za 2021 r., które zostało przekazane Radzie Miejskiej w Lipianach w obowiązującym terminie. Sprawozdanie z działalności Ośrodka określało potrzeby w zakresie pomocy społecznej.

¹ Przyjęto 4-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna z uchybieniami, pozytywna z nieprawidłowościami, negatywna.

Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy określone w art. 17 ust. 1 pkt 3 ustawy o pomocy społecznej udzielanie tymczasowego schronienia, które zgodnie z art. 48a ust. 1 i ust. 4 ustawy, może być przyznane w formie: noclegowni, schroniska dla osób bezdomnych, schroniska dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi i ogrzewalni. Zgodnie z wytycznymi Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej określonymi w piśmie z 19 kwietnia 2017 r. znak: DPS.IV.074.1.3.2017.AM, cyt.: „*Biorąc pod uwagę zamknięty katalog form, poprzez które gmina udziela schronienia (...) każda gmina powinna realizować ww. zadanie własne poprzez każdą z tych form schronienia*”. Gmina Lipiany zabezpieczała tymczasowe schronienie w schronisku dla osób bezdomnych oraz schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi. Gmina nie zapewniała miejsc schronienia tymczasowego w ogrzewalni i noclegowni. Na podstawie dokumentacji stwierdzono, że Gmina Lipiany rozesłała zapytania ofertowe na świadczenie usług schronienia dla osób bezdomnych w postaci noclegowni i ogrzewalni na rok 2022 i 2023, na które w ww. okresie nie wpłynęła żadna oferta. Wobec powyższego odstąpiono od wydania zaleceń pokontrolnych w tym zakresie.

Kontrolowana Gmina zgłosiła zgodnie z zawartymi umowami wszystkie miejsca tymczasowego schronienia do *rejestrów miejsc, w których gminy województwa zachodniopomorskiego udzielają tymczasowego schronienia w schroniskach dla osób bezdomnych, schroniskach dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi, noclegowniach oraz ogrzewalniach*.

W okresie objętym kontrolą na terenie Gminy nie funkcjonował środowiskowy dom samopomocy. W zakresie wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi Gmina Lipiany zawarła porozumienie z Gminą Pyrzyce na podstawie którego osoby z zaburzeniami psychicznymi były kierowane do Środowiskowego Domu Samopomocy w Mielęcinie. W zakresie poradnictwa specjalistycznego zapewniano mieszkańcom Gminy Lipiany dostęp do bezpłatnego poradnictwa prawnego w siedzibie Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury w Lipianach. W budynku Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej w Lipianach Gmina prowadziła Punkt Informacyjno-Konsultacyjny, który realizował wsparcie terapeutyczne dla mieszkańców. Wsparcie specjalisty psychoterapii uzależnień prowadzono stacjonarnie i w terenie. Gmina zawarła także umowę na świadczenie usług ze specjalistą mającym uprawnienia: pedagoga specjalnego, psychoterapeuty systemowego oraz trenera umiejętności społecznych, świadczącego pomoc dzieciom i młodzieży z problemami, które pojawiły się po zdalnym nauczaniu, a także pomoc osobom dorosłym.

Zgodnie z art. 17 ust. 1 pkt 12 ustawy o pomocy społecznej do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy prowadzenie i zapewnienie miejsc w mieszkaniach treningowych lub wspomaganych (wcześniej chronionych). W kontrolowanym okresie Gmina Lipiany nie prowadziła tego typu mieszkań i nie zapewniała miejsc w tym zakresie.

W kontrolowanym okresie Gmina Lipiany posiadała uchwałę dotyczącą organizacji pochówku. Sprawianie pogrzebu odbywało się w sposób ustalony przez Gminę, zgodnie z wyznaniem zmarłego (art. 44 ustawy o pomocy społecznej). Ponadto Gmina wypłacała wynagrodzenie za sprawowanie opieki, o którym mowa w art. 53a ww. ustawy. Nie wniesiono uwag do kontrolowanych obszarów.

W oparciu o przedłożone do analizy dokumenty ustalono, że Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipianach realizuje zadania z zakresu pomocy społecznej poprzez przyznawanie

i wypłacanie świadczeń przewidzianych w ustawie o pomocy społecznej oraz świadczenie pracy socjalnej. W większości przypadków stwierdzono prawidłową realizację powyższych zadań, niemniej jednak pojawiły się opisane poniżej uchybienia i nieprawidłowości.

W treści protokołu (str. 11) wykazano, że w trzech przypadkach zakończonych wydaniem decyzji, którym nadano tryb art. 108 § 1 k.p.a. przyznających zasiłek stały treść decyzji nie była zgodna z ustaleniami zawartymi w kwestionariuszu rodzinnego wywiadu środowiskowego – w wywiadzie nie wskazano potrzeby realizacji pomocy w trybie art. 108 § 1 k.p.a.

W sprawie, opisanej na str. 11 protokołu kontroli, w decyzji przyznającej zasiłek stały osobę objęto ubezpieczeniem zdrowotnym w okresie pobierania zasiłku bez ustalenia czy klient nie posiada statusu członka rodziny osoby ubezpieczonej. Dyrektorowi Ośrodka udzielono instruktażu w tym zakresie. Z uwagi na to, że uchybienie było jednostkowe odstępując od wydania zalecenia pokontrolnego w tym zakresie.

W aktach sprawy rozstrzygniętej decyzją (wskazanej na str. 11 protokołu kontroli) w części D kwestionariusza wywiadu środowiskowego dotyczącego planu pomocy i działań na rzecz osoby lub rodziny, brakowało informacji o objęciu klienta ubezpieczeniem zdrowotnym. Pouczono Dyrektora OPS o konieczności prawidłowego i rzetelnego przeprowadzania rodzinnego wywiadu środowiskowego przy przyznawaniu świadczeń z pomocy społecznej.

Na stronie 14 protokołu opisano, że w dwóch przypadkach przyznania pomocy w formie specjalnego zasiłku celowego w decyzjach przyznających świadczenie nie wskazano przeznaczenia otrzymanych świadczeń. Taki zapis znajduje się w przeprowadzonych wywiadach środowiskowych. Poinformowano Dyrektora OPS o konieczności odpowiedniego nadzoru nad prawidłowym wykonywaniem przez pracowników Ośrodka zadań przy przyznawaniu świadczeń z pomocy społecznej.

W sprawie (str. 21 protokołu) przyznającej zasiłek celowy na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego zastosowany został niewłaściwy kwestionariusz wywiadu środowiskowego (wypełniono cz. I kwestionariusza zamiast cz. VII). Z uwagi na przeprowadzenie rodzinnego wywiadu środowiskowego przez pracownika innej gminy niż kontrolowana, odstąpiono od wydania zaleceń w tym zakresie.

Na stronie 18 protokołu stwierdzono, że w wydanych decyzjach administracyjnych kierujących do domu pomocy społecznej (wydano kilka decyzji w tej samej sprawie) strona została nieprawidłowo oznaczona – stroną postępowania oznaczono Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Stargardzie, a nie osobę wnioskującą o umieszczenie w ww. domu. Ponadto w jednym przypadku postępowanie administracyjne dotyczące zmiany decyzji administracyjnej w związku ze zmianą dochodu osoby umieszczonej w DPS, było faktycznie wszczynane szybciej niż wysłane pismo informujące klienta o wszczęciu postępowania w sprawie zmiany decyzji dotyczącej odpłatności za pobyt w DPS, wnoszonej przez mieszkańca. Przed wysłaniem zawiadomienia do klienta o wszczęciu postępowania został przeprowadzony rodzinny wywiad środowiskowy. Poinformowano dyrektora OPS o konieczności prawidłowego stosowania art. 61 § 4 k.p.a. i niepodejmowaniu czynności administracyjnych przed zawiadomieniem strony o wszczęciu postępowania administracyjnego.

Ponadto w prowadzonej przez Ośrodek dokumentacji brakowało informacji dotyczącej wysokości opłaty za pobyt w DPS ponoszonej przez Gminę Lipiany. Dyrektor OPS złożył w tej sprawie pisemne wyjaśnienie – co miesiąc opłata gminy jest naliczana na podstawie decyzji ustalającej wysokość opłaty każdego klienta. Zespół kontrolujący pouczył dyrektora OPS o konieczności sformalizowania powyższej kwestii.

W kontrolowanym okresie w Gminie Lipiany były realizowane usługi opiekuńcze. Nie świadczone specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Usługi opiekuńcze były realizowane przez 3 osoby. Sposób realizacji usług opiekuńczych w kontrolowanym okresie regulowała stosowna uchwała Rady Miejskiej.

Gmina Lipiany realizowała pomoc w ramach wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019 – 2023. Nie wniesiono uwag do kontrolowanej dokumentacji w tym zakresie.

W okresie objętym kontrolą decyzje administracyjne przyznające tymczasowe schronienie w schronisku dla osób bezdomnych oraz w schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi Gmina Lipiany wydawała na podstawie uchwały Nr XXXIV/269/2021 Rady Miejskiej w Lipianach z dnia 28 września 2021 r. w sprawie *ustalenia szczegółowych zasad ponoszenia odpłatności za pobyt w schronisku dla osób bezdomnych i schronisku osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi*. Powyższa uchwała nie zawierała zapisu, iż odpłatność za pobyt w schronisku dla osób bezdomnych lub w schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi nie może być wyższa niż 100% miesięcznego kosztu pobytu w takiej placówce. W niektórych wydanych decyzjach (opisanych w protokole na stronie 20) odpłatność za schronienie została ustalona w sposób nieprawidłowy - odnosiła się do dziennej stawki za pobyt w schronisku, a nie do dochodu osoby bezdomnej. Ponadto, na str. 20 protokołu kontroli, stwierdzono brak decyzji zmieniającej odpłatność za schronienie w związku ze zmianą dochodu – klientowi przyznano zasiłek okresowy, którego nie wliczono do dochodu przy ustalaniu odpłatności za schronienie.

Pracownicy socjalni Ośrodka prowadzili pracę socjalną wynikającą z diagnozy sytuacji rodziny/osoby. Podejmowane były działania dotyczące poprawy funkcjonowania osób/rodzin w środowisku. Kontrola wykazała, że Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipianach na podstawie art. 108 ustawy o pomocy społecznej realizował kontrakty socjalne. W trakcie kontroli stwierdzono realizację kontraktów socjalnych, które nie przyczyniały się do poprawy społecznego funkcjonowania osób, z którymi je zawarto (opisane na str. 23-24 protokołu). Prawidłowo opracowany kontrakt socjalny określa jasne i konkretnie wyznaczone cele, które powinny być adekwatne do możliwości klienta, niezbędne jest również dokonanie właściwej oceny potencjału klienta. Skuteczność kontraktu zależy od dobrej diagnozy, potrzeb klienta oraz jego świadomego nastawienia na zmianę, za które bierze on odpowiedzialność. Poinformowano Dyrektora OPS w Lipianach, o konieczności przeszkolenia pracowników socjalnych, by prawidłowo wykorzystywali narzędzie, jakim jest kontrakt socjalny, zawierany z osobą lub rodziną w celu wzmocnienia aktywności i samodzielności życiowej, zawodowej lub przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

W odniesieniu do wskazanych w treści protokołu uchybień i nieprawidłowości w dniu kontroli osobie kierującej Ośrodkiem udzielono instruktażu, w związku z czym nie sformułowano w tych obszarach zaleceń. Stwierdzone nieprawidłowości wynikały z błędnej interpretacji przepisów prawa oraz braku wnikliwej kontroli nad dokumentacją przed wydaniem decyzji, co skutkowało niespełnieniem wymogów określonych w ustawie

o pomocy społecznej. Za stwierdzone nieprawidłowości i uchybienia odpowiedzialny był dyrektor kontrolowanej jednostki.

W związku z powyższym na podstawie art. 128 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej

zalecam:

jako zalecenia zwykłe:

w obszarze procedur Gminy:

1. Podjęcie działań pozwalających na umożliwienie udzielania wsparcia w mieszkaniu treningowym lub wspomaganych osobom wymienionym w art. 53 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej, zgodnie z art. 17 ust. 1 pkt 12 tej ustawy;

w obszarze wydawanych decyzji:

1. Prawidłowe ustalanie odpłatności za pobyt w schronisku dla osób bezdomnych i schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi;
2. Sporządzanie decyzji administracyjnych spójnych z ustaleniami zawartymi w kwestionariuszach rodzinnych wywiadów środowiskowych;
3. Uzasadnione stosowanie rygoru natychmiastowej wykonalności;
4. W decyzjach przyznających specjalny zasiłek celowy wskazywanie przeznaczenia otrzymanych świadczeń;
5. Niepodejmowanie czynności administracyjnych przed zawiadomieniem strony o wszczęciu postępowania administracyjnego zgodnie z art. 61 § 4 k.p.a.

jako zalecenie znaczące:

w obszarze pomocy dla klienta:

1. Prawidłowe wykorzystywanie kontraktów socjalnych w celu przezwyciężenia trudnej sytuacji życiowej osoby lub rodziny, wzmocnienia aktywności i samodzielności życiowej, zawodowej czy przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu danej osoby.

Zgodnie z art. 128 ust. 2 ustawy o pomocy społecznej jednostka kontrolowana, w terminie 7 dni od dnia otrzymania zaleceń pokontrolnych, może zgłosić do nich pisemne zastrzeżenia.

Proszę o przekazanie informacji o sposobie realizacji powyższych zaleceń w terminie 30 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia.

Z up. Wojewody Zachodniopomorskiego
Dawid Krystek
II Wicewojewoda Zachodniopomorski

Właściwy podpis i pieczęć na oryginale

Do wiadomości:
Pan Bartłomiej Królikowski
Burmistrz Lipian